

Husenova Aziza Sharipovna

Buxoro davlat pedagogika instituti
dotsenti, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa
doktori (PhD)

aziza_husenova@buxdpi.uz

Sobirova Boljon Usmon qizi

Osiyo xalqaro universiteti magistranti

TA'LIM TASHKILOTLARIDA MILLIY QADRIYATLAR VA URF-ODAT AN'ANALARNI SHAKLLANTIRISHNING AHAMIYATI

Annotatsiya. Mazkur maqola ta'lim tashkilotlarida milliy qadriyatlar va urf-odat an'analarni shakllantirishning ahamiyatini o'rganadi. Ta'lim tizimining yosh avlodni tarbiyalashdagi o'rni va uning milliy merosni saqlashdagi rolini tahlil qiladi. Ta'lim jarayonida milliy qadriyatlar, an'anaviy urf-odatlar, til va madaniyatni jamiyatda hurmat qilishni targ'ib qilish muhim ekanini ta'kidlaydi. Maqola ta'lim tizimida milliy qadriyatlar va urf-odatlarni shakllantirishning ijtimoiy va madaniy ahamiyatini tushunish uchun muhim manba bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: ta'lim tashkilotlari, milliy qadriyat, urf-odat, an'analar, madaniyat, milliy ma'naviyat, tarbiya, milliy meros, ijtimoiy mas'uliyat, axloqiy me'yor.

ЗНАЧЕНИЕ НАЦИОНАЛЬНЫХ ЦЕННОСТЕЙ И ТРАДИЦИЙ ДЛЯ ФОРМИРОВАНИЯ ТРАДИЦИЙ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ

Аннотация. В данной статье исследуется важность формирования национальных ценностей и традиций в образовательных организациях. Анализирует роль системы образования в воспитании подрастающего поколения и ее роль в сохранении национального наследия. Подчеркивает важность воспитания в обществе уважения к национальным ценностям, традиционным обычаям, языку и культуре в образовательном процессе. Статья служит важным ресурсом для понимания социально-культурного значения формирования национальных ценностей и традиций в системе образования.

Ключевые слова: образовательные организации, национальные ценности, традиции, традиции, культура, национальная духовность, воспитание, национальное наследие, социальная ответственность, этическая норма.

THE IMPORTANCE OF NATIONAL VALUES AND TRADITIONS FOR THE FORMATION OF TRADITIONS IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Annotation. This article explores the importance of the formation of national values and traditions in educational organizations. Analyzes the role of the educational system in the education of the younger generation and its role in the preservation of national heritage. In the educational process, it is important to promote respect for national values, traditional customs, language and culture in society. The article serves as an important resource for understanding the social and cultural significance of the formation of national values and Customs in the educational system.

Keywords: educational organizations, national value, customs, traditions, culture, National spirituality, upbringing, national heritage, social responsibility, moral standard.

Ta'lim — bu nafaqat bilim olish jarayoni, balki shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishning asosiy vositasi hisoblanadi. Ta'lim tashkilotlari yoshlar uchun ta'lim sohasidagi eng muhim tashkilot bo'lib, ular nafaqat intellektual qobiliyatlarni, balki ma'naviy va ijtimoiy fazilatlarini ham shakllantiradi. Bunda milliy qadriyatlar va urf-odatlarni shakllantirish jarayoni doimiy va uzluksiz bo'lib, bu jamiyatning rivojlanishi va barqarorligini ta'minlashda muhim o'rin tutadi. Bu

jarayonni davom ettirish va yangi avlodlarga yetkazish, ularning vatanparvarligini, ma'naviy va axloqiy me'yorlarini oshirish uchun jamiyat, ta'lim tizimi, davlat va media o'zaro hamkorlikda faoliyat yuritishi lozim. **Milliy qadriyatlar va urf-odatlar an'analarni shakllantirishda** millatning madaniy merosini, tarixi va e'tiqodlarini asrab-avaylash, rivojlantirish va kelajak avlodlarga yetkazish jarayonidir. Ushbu qadriyatlar va an'analar millatning o'ziga xosligini, boshqalardan farqini ko'rsatadi, shuningdek, jamiyatdagi birlashuvni mustahkamlashga xizmat qiladi.

Milliy qadriyatlar va urf-odatlar ahamiyati shundaki, milliy o'zlikni saqlash milliy qadriyatlar va urf-odatlar xalqning tarixiy, madaniy va axloqiy o'zligini shakllantiradi. Ular xalqni boshqa millatlardan ajratib turuvchi xususiyatlarni o'z ichiga oladi. Shuning uchun ta'lim tizimida bu qadriyatlarni o'rgatish, ularni bolalar va yoshlarni ongiga singdirish muhimdir. Ayniqsa, vatanparvarlikni yuksaltirish o'quvchilarga o'z xalqining tarixi, urf-odatlari va qadriyatlari haqida to'g'ri va chuqur ma'lumot berish orqali ularni vatanparvarlikka, o'z yurtiga bo'lgan hurmat va sevgiga yo'naltirish mumkin. Axloqiy me'yorlarni shakllantirish esa milliy qadriyatlar odob-axloq, hurmat, samarali mehnat, yaxshilik va adolat kabi axloqiy asoslarni o'z ichiga oladi. Ta'limda bu qadriyatlarni o'zlashtirish orqali o'quvchilarni sog'lom axloqiy qarashlarga yo'naltirish mumkin. Shu bilan birga madaniy merosni asrab-avaylash milliy urf-odatlar va an'analar xalqning madaniy merosini ifodalaydi. Bu merosni ta'lim jarayonida yosh avlodlarga o'rgatish, ularni hurmat qilish va asrab-avaylashga undash zarur.

Milliy qadriyatlar va urf-odatlar an'analarni shakllantirishda bir necha omillar muhim rol o'ynaydi. Milliy qadriyatlar, birinchi navbatda, millatning tarixiy va madaniy merosidan kelib chiqadi. Bu meros avloddan-avlodga o'tib, o'zida xalqqa xos urf-odatlar, an'analar, ma'naviy qarashlar, e'tiqodlar va g'oyalarni mujassamlashtiradi. Tarixiy o'rgatish, millatning o'ziga xos yutuqlari, urf-odatlari va voqealarini o'rganish orqali millatning yuksalishiga yordam beradi. Urf-odatlar va an'analar millatning ko'p asrlilik hayoti, diniy e'tiqodlari, turmush tarzi va madaniyatining ajralmas qismidir. Ularga oilaviy an'analar, bayramlar, ma'naviy qadriyatlar, kasbiy va mehnat an'analari, tilda va san'atta aks etgan o'ziga xosliklar kiradi. Urf-odatlar jamiyatda barqarorlikni va hamjihatlikni ta'minlashga yordam beradi. Milliy qadriyatlar jamiyatning umumiy qadriyatlar tizimini tashkil etadi. O'zaro hurmat, tenglik, adolat, vatanparvarlik, oilaviy qadriyatlar, milliy o'zlikni anglash kabi jamiyatni tashkil etuvchi asosiy ijtimoiy va madaniy prinsiplar milliy an'analar orqali shakllanadi. Bu qadriyatlar jamiyat a'zolarini birlashtiradi, ular orasida mustahkam aloqalarni o'rnatadi. Milliy qadriyatlar insonning o'zligini anglashiga, o'z tarixini va madaniyatini hurmat qilishiga yordam beradi. Millatning o'ziga xosligini, yuksak axloqiy va estetik me'yorlarini qadrlash, xalqning o'ziga bo'lgan g'ururini oshiradi. O'zligini anglagan inson va jamiyat mustahkam bo'ladi. Milliy qadriyatlar va urf-odatlar shakllantirishda ta'lim muhim rol o'ynaydi. Maktabda, oliy o'quv yurtlarida va boshqa ta'lim muassasalarida yoshlarni milliy qadriyatlar, urf-odatlar, tarix va madaniyat bilan tanishtirish orqali ular o'z vataniga bo'lgan hurmatini oshirishi va millatning yuksalishiga hissa qo'shishi mumkin. Milliy qadriyatlar va an'analarga oid darslar, maqolalar, kitoblar va boshqa manbalar yoshlarni tarbiyalashda yordam beradi. Bugungi kunda zamonaviy texnologiyalar va media milliy qadriyatlarni shakllantirishda muhim vositalardan biriga aylangan. Internet, televidenie, radio, kino va ijtimoiy tarmoqlar milliy qadriyatlarni tarqatish, yangi avlodni tarbiyalashda, millatning tarixiy, madaniy va ma'naviy merosini saqlashda katta ahamiyatga ega.

Milliy bayramlar va marosimlar, an'anaviy tadbirlar va festivallar milliy qadriyatlar va urf-odatlar nishonlash uchun muhim platformadir. Ularda xalqning o'ziga xos madaniyati, milliy g'ururi va ijtimoiy birlik ko'rsatiladi. Bunday tadbirlar, shuningdek, kelajak avlodlarga o'z vatanini sevis, qadrlash va unga sadoqatni o'rgatadi. Milliy qadriyatlar va urf-odatlar shakllantirishda xalqaro aloqalar va madaniyatlararo muloqot ham muhim rol o'ynaydi. Milliy qadriyatlarni boshqa xalqlar bilan bo'lgan muloqotda taqdim etish, ular bilan o'zaro tushunish va hurmatni oshirishga yordam beradi. Bu, o'z navbatida, millatning global maydondagi o'rnini mustahkamlashga yordam beradi.

Milliy qadriyatlarni shakllantirishda yoshlar nafaqat qadriyatlarni qabul qiluvchi, balki ularni o'z zamonining talablariga moslashtiruvchi faol ishtirokchilar sifatida faol qatnashadilar. Yoshlarni milliy qadriyatlar bilan tanishtirish, ularning avlodlar o'rtasidagi madaniy va ma'naviy ko'priklarni yaratishlariga yordam beradi.

Milliy qadriyatlar va urf-odatlarni shakllantirish jarayoni doimiy va uzluksiz bo'lib, bu jamiyatning rivojlanishi va barqarorligini ta'minlashda muhim o'rin tutadi. Bu jarayonni davom ettirish va yangi avlodlarga yetkazish, ularning vatanparvarligini, ma'naviy va axloqiy me'yorlarini oshirish uchun jamiyat, ta'lim tizimi, davlat va media o'zaro hamkorlikda faoliyat yuritishi lozim.

Ta'lim tashkilotlarida milliy qadriyatlar va urf-odat an'analarni shakllantirish – bu o'quvchilarga nafaqat bilim, balki vatanparvarlik, madaniyat, axloqiy me'yorlar va milliy merosni hurmat qilishni o'rgatish jarayonidir. Milliy qadriyatlar va urf-odatlarni millatni birlashtiruvchi, uning tarixiy va madaniy merosini saqlovchi asosiy omillardan biridir. Ta'lim jarayonida bu qadriyatlarni shakllantirish o'quvchilarda yuksak ma'naviyat, hamjihatlik va milliy iftixor hissini rivojlantiradi.

Ta'lim tashkilotlarida milliy qadriyatlarni shakllantirishning usullari

1. **Darslarda milliy qadriyatlarni integratsiya qilish** Darslarda milliy qadriyatlarni o'rgatishning samarali yo'llaridan biri – ularni umumiy o'quv dasturlariga kiritishdir. Tarix, adabiyot, madaniyat va san'at darslarida o'quvchilarga o'z xalqining boy tarixini, milliy an'analari va urf-odatlarini tushuntirib berish zarur.

2. **Maktabda milliy tadbirlar va bayramlar o'tkazish** Milliy bayramlar, an'anaviy tadbirlar va madaniy merosni yodga olish tadbirlarini tashkil etish – bu o'quvchilarga milliy qadriyatlarni amalda o'rganish imkonini beradi. Masalan, Navro'z, Mustaqillik kuni kabi bayramlarda xalqning urf-odatlari, folklor merosi va an'alarini yodga olish, ularni yosh avlodlarga etkazish juda muhimdir.

3. **Yoshlarni milliy madaniyatga yaqinlashtirish** Ta'lim jarayonida o'quvchilarga milliy musiqa, raqs, tasviriy san'at va xalq amaliy san'atlarini o'rgatish, ularni o'z millatining madaniy merosi bilan tanishtirish orqali, yoshlarning madaniyatga bo'lgan hurmatini oshirish mumkin.

4. **Milliy qadriyatlar bo'yicha tadqiqotlar va loyihalar** O'quvchilarga milliy qadriyatlar bo'yicha tadqiqotlar olib borish va ilmiy loyihalar yaratish imkoniyatlarini berish, ularni ilmiy izlanishlarga yo'naltirish va bu jarayonda milliy qadriyatlar mavzusini o'rgatish ta'lim jarayoniga yangi motivatsiya kiritadi.

5. **O'quvchilarni milliy tarixga qiziqtirish** Milliy tarix, madaniyat va urf-odatlar haqida darslar orqali o'quvchilarni qiziqtirish va ularni o'z tarixiga nisbatan iftixor hissi bilan tarbiyalash juda muhim. Tarixiy qahramonlar, buyuk voqealar va ularning xalq hayotidagi o'rnini o'rgatish, yoshlarni o'z yurtiga bo'lgan sevgi va hurmatini mustahkamlaydi.

6. **Oila va jamiyat bilan hamkorlik** Maktab va oila o'rtasida hamkorlikni kuchaytirish, milliy qadriyatlarni bolalar va yoshlarning kundalik hayotiga kiritish orqali ta'lim jarayonining samaradorligini oshirish mumkin. Oila va jamiyatning ta'limdagi roli ayniqsa bolalar va yoshlarning axloqiy shakllanishida katta ahamiyatga ega.

Ta'lim tashkilotlarida milliy qadriyatlar va urf-odatlarni shakllantirish – bu nafaqat o'quvchilarga o'z xalqining tarixiy va madaniy boyliklarini o'rgatish, balki ularda axloqiy me'yorlarni, vatanparvarlik va insonga hurmat hissini rivojlantirishga yordam beradi. Ta'lim jarayonida milliy qadriyatlarni kengaytirish va chuqurlashtirish, kelajakda yuksak ma'naviyatga ega, o'z tarixini va madaniyatini hurmat qiladigan yoshlarni tarbiyalashga olib keladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Mirziyoyev Sh.M. Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz. T.O'zbekiston. 2017-y. 530-b.

2. Abdullayev M. E. Etnopedagogik qadriyatlar vositasida o'quvchilarda milliy g'urur tuyg'usini shakllantirish tizimi: p. f. b.f. d. (phd) dis. Farg'ona – 2022.

3. Abdullayev M., & Abdullayev E. (2024). Milliy an'analar va milliy urf-odatlarning tarbiyaviy ahamiyati. *Universal Xalqaro Ilmiy Jurnal*, 1(5), 205–206.